

Список використаних джерел

1. Немировський О. О. Чурай Маруся [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 10: Т-Я / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К. :Наукова думка, 2013. 688 с. //URL: http://www.history.org.ua/?termin=churajj_marusja
2. Костенко Л. Маруся Чурай. Історичний роман у віршах. Київ, 1979.
3. Енциклопедія українознавства для школярів і студентів. Донецьк : Сталкер, 2000. 496 с.
4. Чемерис В. Засвіт встали козаченьки... Повість. Борисфен – 90: фантастика, пригоди, історія. Повісті, оповідання, нариси. Дніпропетровськ: Січ, 1991. 296 с. С. 142-195.

Темник Сергій,
викладач Хорольської мистецької школи,
Ювченко Олена,
викладачка Хорольської мистецької
школи (м.°Хорол)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯУЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ ДМШ НА УРОКАХ ФОРТЕПІАНО

***Анотація.** Фортепіанне навчання не може здійснюватися без самостійного музичного мислення. Тому вивчення особливостей процесу навчання гри на фортепіано і формування відповідних навичок слід розглядати як умову розвитку самостійності учнів і підвищення рівня виконавської культури учнів.*

***Ключові слова:** самостійність мислення, педагогічна умова, формування компонентів, стимулювання, організація.*

Основною умовою розвитку піаніста-початківця є активізація процесу самостійності музичного мислення, тому комплексний характер педагогічного впливу має бути спрямованим на формування як окремих

компонентів, так і всієї цілісної системи музичного мислення.

Новітні досягнення мистецтвознавства і психолого-педагогічних наук створили новий науковий контекст музичного мислення як різновиду художнього мислення в рамках педагогічного процесу.

На початковому етапі розвитку мислення, перед черговим прослуховуванням або переглядом конкретного твору, педагогу доцільно давати учням опору в ясному і доступному слові, в якому закладений певний образ, схожий з образом музичного твору. Завдяки такій основі, мислення учня молодшого класу отримує свого роду стимул до дії. І стає дуже очевидним те, що учень краще сприймає музику з текстом або програмну музику, яка ставить своєю метою викликати у свідомості слухача певні картини й події.

Визначемо педагогічні умови розвитку самостійності музичного мислення учнів молодших класів ДМШ на уроках фортепіано:

- викликання інтересу до музичного мистецтва, бажання знайомитися з ним та краще його розуміти;
- забезпечення оволодіння учнями основними програмними музично-теоретичними знаннями, формування в учнів сфери внутрішньослухових уявлень;
- розвиток в учнів здатності емоційно переживати музику, відчувати й усвідомлювати її глибинний зміст; розвиток асоціативної сфери (зорові, моторні, абстрактні, полісенсорні асоціації та асоціативні комплекси).

Отже, формуванню потребово-ціннісного компоненту музичного мислення відповідає перша педагогічна умова, а саме: викликання інтересу до музичного мистецтва, бажання знайомитися з ним та краще його розуміти.

Забезпечення цієї педагогічної умови стає можливим завдяки особистому підходів художньо-естетичному вихованні та навчанні, постійному пов'язуванні навчального матеріалу із соціальним контекстом, в якому розгортається повсякденне життя і навчання учнів. Головна мета

викладача при навчанні гри на інструменті – це забезпечення умов для повноцінного спілкування учня з музикою, яке б сприяло особистому становленню дитини. Тому важливим є встановлення позитивних, емоційно насичених відносин в системі «викладач-учень», а також формування позитивних емоційних зв'язків у класі в процесі вирішення завдань. Учень має розглядатися повноправним суб'єктом.

Від викладача також вимагається здійснення творчого підходу у навчанні та вихованні, використання проблемно-творчих завдань, які були б доступними для учнів і створювали б ситуацію успіху, сприяли б формуванню позитивної самооцінки, мотивації до здійснення творчого інтелектуального зусилля в учнів. Необхідно використовувати також різні види творчих ігор, залучати дітей до творчої музичної діяльності.

Формуванню когнітивно-раціонального компоненту музичного мислення відповідає друга педагогічна умова: забезпечення оволодіння учнями основними програмними музично-теоретичними знаннями, формування в учнів сфери внутрішньослухових уявлень.

При викладенні матеріалу слід враховувати принципи доступності, поступовості та послідовності. Запропонований учням теоретичний матеріал повинен спиратися на практику. Важливим є врахування в роботі принципу наочності. Широкі перспективи відкриває використання комп'ютерних технологій. Необхідно реалізовувати принцип інтеграції, створення смислових зв'язків у системі засвоюваних теоретичних знань, що досягається звертанням до вже засвоєного матеріалу при викладенні нового. Це передбачає активізацію самостійної роботи учнів, стимуляцію їх зацікавленості музикою.

Важливо в педагогічному процесі враховувати чинники, які здійснюють вплив на зміст та динаміку становлення внутрішньослухових уявлень. Необхідно створити багате, доступне для учнів музично-інформаційне середовище, в якому відбувалося б багатостороннє ознайомлення із музичними творами різної стильової та жанрової

відносністю. Це надасть їм матеріал для узагальнення, формування особистих смаків, переваг, естетичних еталонів та ідеалів. Музично-слухові уявлення також успішно формуються в процесі творчої продуктивної музичної діяльності учнів. Важливим напрямом роботи протягом всього навчання є ознайомлення учнів із засобами музичної виразності та їх роллю у створенні художнього образу, застосування цих знань в процесі знайомства з музичними творами. Формування початкових вмінь аналізу твору, на основі якого має формуватися естетична оцінка, базується на здійсненні мисленнєвих операцій порівняння, абстрагування, узагальнення, аналізу та синтезу по відношенню до музичного матеріалу.

Формуванню емоційно-почуттєвого компоненту музичного мислення відповідає третя педагогічна умова: розвиток в учнів здатності емоційно переживати музику, відчувати й усвідомлювати її глибинний зміст, розвиток асоціативної сфери (зорові, моторні, абстрактні, полісенсорні асоціації та асоціативні комплекси). Особливо тісно пов'язаний цей компонент музичного мислення із потребово-ціннісним компонентом, умови розвитку якого виступають, як необхідна умова розвитку музичного мислення учнів. Зокрема, як умова для саморозкриття на уроці особливого значення набуває загальний психологічний клімат в класі. Учні мають увійти у світ музики, двері до якого відкриває перед ними викладач. Якщо педагогу вдалося завоювати довіру і авторитет в учнів, збільшиться імовірність того, що за механізмом емпатії і навіювання дітям передасться його захоплення музикою. Слід враховувати, що урок з фаху – це урок мистецтва, і в його організації мають використовуватися закони мистецтва. Емоційна драматургія уроку знаходить відклик у душі учня, настроює його до живої емоційної реакції на той твір, робота з яким стає смисловою кульмінацією уроку.

Використання асоціацій іншої природи, звертання до інших видів мистецтва, (малювання, пластичне інтонування, створення літературних творів, та ін.) є важливим засобом стимуляції емоційної сфери. Вказані

прийоми сприяють розвитку й збагаченню асоціативної сфери музичного мислення учнів молодших класів.

Отже, застосування виділених принципів та педагогічних умов у процесі опанування музичних творів дозволяє сформувати в учнів молодших класів звукообразні уявлення, що збагачує їх емоційно-чуттєву сферу та творчу самостійність як ознаку розвиненої музичної культури.

Список використаних джерел

1. Ільченко О. О. Питання сутності і структури музичного мислення. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтво»* : збірник наукових праць. Вип. 9. Київ, 2003. 150 с.
2. Рогоза О. С. Методика розвитку музичного мислення молодших школярів в процесі навчання гри на гітарі : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2011. 21 с.

Товстоган Анастасія,
викладачка Кобеляцької дитячої музичної
школи Кобеляцької міської ради,
Танська Антоніна,
викладачка Кобеляцької дитячої музичної
школи Кобеляцької міської ради
(м. Кобеляки)

«МЕЛОДІЯ» МИРОСЛАВА СКОРИКА ЯК СИМВОЛ УКРАЇНИ

***Анотація.** В статті окреслюються питання музичних символів України, втілення української теми. Зокрема проаналізовано творчість та значення «Мелодії ля мінор» М. Скорика як музичного символу України, української культури, державності.*

***Ключові слова:** неофольклоризм, українська тема, символ, квінтесенція, духовний гімн.*

Мирослав Скорик – унікальна постать, один з найяскравіших композиторів України другої половини ХХ – поч. ХХІ століття. Його твори стали невід’ємною складовою сучасної української музичної культури. У